

Maiju Keynäs

Iro ja Kalle Penttisen haastattelut vuonna 1955

Puhtaaksikirjoittanut Tuula Jekunen 2024

Itäkarjalaisten kiertokauppaa koskevia kysymyksiä

A. Kertojan elämänvaiheita

Kertojan nimi

osoite

syntymäaika

syntymäpaikka (pitäjä, kylä)

avioliittoonmeno aika,

puolison entinen sukunimi

sekä hänen entinen kotipaikkansa

Asuinpaikat syntymästä lähtien aikamäärineen sekä missä tehtävissä ollut eri asuinpaikoissa

B. Omakohtaista.

- I. Olitteko ennen kiertokaupalle lähtöä käynyt Suomessa? Missä? Minkä ikäisenä? Mistä syystä?
- II. Ensimmäinen matka kiertokaupalle Suomeen
 1. Lähtöaika Itä-Karjalasta (vuosi, vuodenaika)
 2. Matkanteko:
 - a. Mitä teitä kuljitte (mahdollisimman tarkkaan paikkoja mainiten)
 - b. Minkä osan matkasta kuljitte jalan, (minkä kulkuneuvoilla)
 - c. Lähdittekö matkalle yksin? (Keiden seurassa lähditte?)
 - d. Oliko matkan johto jotenkin järjestetty? Miten?
 - e. Missä yövyttiin? Yöpymiskustannukset.
 - f. Miten ruokailu oli järjestetty (eväät, ostoruoka)? Ruokailukustannukset?
 - g. Tapahtumia matkalla (kilpasoudanta vesimatkoilla yms.)
- III. Kuinka pitkän ajan perästä palasitte Karjalaan ensimmäiseltä kiertokauppamatkalta? Mihin vuodenaikaan? Matkanteko (katso edellisen kysymyksen a-g-kohtia). Milloin teitte ensimmäisen, milloin viimeisen kiertokauppamatkan Suomeen?
- IV. Kävittekö kiertokaupalla Suomessa joka vuosi vai viivyttekö Suomessa useita vuosia peräkkäin? Olivatko kiertoajat riippuvaisia vuodenaajoista? Miten?
- V. Kulkivatko myöhemmät matkanne Itä-Karjalasta kiertokauppapaikalle ja sieltä takaisin samoja teitä ja samalla tavoin kuin ensi kerralla (ks. II kysymyssarjan 5. ja 6. kohtia)?
- VI. Kauppakierros (päämajapaikasta takaisin samaan paikkaan):
 1. Kiertoalue: pitäjä kylät, yöpymispaikat (talon ja kylän nimi) kiertojärjestyksessä
 2. Kuinka kauan kauppakierroksella viivytte?
 3. Yövyttekö vakituksissa paikoissa? Yöpymismaksu.
 4. Ruuan hankinta. Maksu ruuasta.
 5. Yksin vai toisten kanssa? Kenen tai keiden kanssa?

6. Jalan (laukkua kantaen vai käsirattailla ja kelkalla kuljettaen) vai ajoneuvoilla?
7. Julkisesti vai viranomaisia kaihtaen (esim. metsäpolkuja kulkien)?
8. Myyntitavarat (Mitä rihkamaa? Millaisia kankaita? Mitä kappaletavaraa?)
9. ... kysymys puuttuu... Olettaisın liittyvän siihen, missä ja miten mitäkin tavaraa kuljetettiin?
10. Missä rahoja säilytitte matkalla yöpyessänne?
11. Kaupanteko:
 - a. Tinkivätkö ostajat?
 - b. Miten laskitte myymienne tavaroiden yhteishinnan (päässälaskuna, kynää, helmitaulua tms. apuna käyttäen)? Olitteko luku- ja kirjoitustaitoinen?
 - c. Annoitteko tavaraa velaksi? Kuinka pitkän ajan kuluttua vaaditte velan takaisin? Suoritettiinkö velat määräaikoina? Ryhdyittekö erikoistoimenpiteisiin, ellei maksu määräaikana tullut?
 - d. Vaihdotteko tavarın lumppeihin, nahkoihin tms. Mitä vaihtotavaroille teitte?
 - e. Ostitteko väestöltä jotain? Mitä? Mitä ostetuille tavaroille teitte?
12. Tilasiko väestö teiltä tavaraa? Minkälaista?
13. Miten mahdolliset vapaa-ajat kauppakiertojen aikana vietitte?
14. Väestön suhtautuminen:
 - a. Viranomaisten (jouduitteko tekemisiin viranomaisten kanssa ja jos jouduitte, miten se päättyi?)
 - b. Paikallisten kauppiaiden.
 - c. Muun kansan (Pitkö väestö suotavana tuloanne heille ja miksi pitivät?)
- VII. Kulkivatko eri kiertokauppiaat eri tahoilla pitäjää vai samoissa taloissa?
- VIII. Mitä (tai mitkä) oli päämajapaikkanne? Sovitteko sinne menonne määrättyyn aikaan viikosta? Kauanko siellä viivyitte? Järjestittekö tavaranhankinnan, saunassa käynnin ym. siellä olo aikaan, siis kauppakiertojen väli aikaan?
- IX. ”Liitot”:
 1. Oletteko kuulunut liittoon (tai liittoihin)? Ketkä muut kuuluivat samaan liittoon (nimet ja kotipaikat)?
 2. Oliko liitossa eriarvoisia jäseniä (tavaranhankkijat, tavalliset kiertokauppiaat, palkatut repunkantajat tai sellaiset palkolliset, jotka möivät tavaraa isäntien laskuun)? Kuka oli liittonne johdossa? Missä asemassa Te ja liiton muut jäsenet olitte?
 3. Mitä etua liittoon kuulumisesta oli?
 4. Liittopaikan nimi?
 5. Korvaus liittopaikasta
 6. Kuinka pitkän ajan kuluttua kokoonnuitte liittopaikkaan? Kokoonoutuivatko kaikki yhtä aikaa?
 7. Kuinka kauan liittopaikassa viivyttiin?
 8. Miten liitossa oloaika vietettiin?
- X. Markkinoilla ja toripäivillä käynti:
 1. Missä olette käynyt markkinoilla tai toripäivillä? Säännöllisesti vai ei?
 2. Mihin aikaan vuodesta niitä on pidetty? Kuinka kauan ne kestivät?
 3. Missä tarkoituksessa markkinoille ja toripäiville menitte (myymään tavaroita, ostamaan markkinoilta tai toripäiviltä tai tukkuliikkeistä,

- tapaamaan Itä-Karjalasta markkinoille saapuvia omaisia tai muita tuttuja jne.)?
4. Mitä markkinoilla möitte?
 5. Mitä markkinoilta ostitte?
- XI. Kauppatavaran hankinta:
1. Kuka tavarat hankki?
 2. Mistä ne hankittiin?
 3. Ostettiinko tavara kokonaan tai osittain velaksi? Kuinka pitkäksi aikaa luottoa myönnettiin? Muut luotonsaantiehdot.
 4. Hankittiinko tavarat määräaikoina?
 5. Tapahtuiko hankinta tilaamalla (toisten välityksellä, kirjeellisesti, puhelimitse) vai itse tukkuliikkeessä käymällä.
 6. Miten tavarat hankintapaikoista tuotiin (kantaen, hevosella, rautateitse jne.)?
- XII. Millaisessa yhteydessä olitte kotiin Itä-Karjalassa (kirjeellinen yhteys, mitä ja miten lähetettiin kotiin ym.).
- XIII. Mistä muusta perheenne sai elatusta paitsi kiertokaupasta?

C. Yleistä.

- I. Keitä omasta suvustanne on käynyt kiertokaupalla? Missä? Milloin?
- II. Keitä omasta kylästäne on käynyt kiertokaupalla? Missä? Milloin?
- III. Keitä kotipitäjänne muista kylistä on käynyt kiertokaupalla? Missä? Milloin?
- IV. Mitä tiedätte Itä-Karjalan muitten pitäjien kiertokaupasta? Missä suhteessa kotipitäjäläistenne kiertokauppa erosi muitten käymästä kiertokaupasta jne.)?
- V. Kulkivatko samojen sukujen, kylien, pitäjien miehet kiertokaupalla samoilla seuduilla (esim. kiestinkiläiset Lounais-Suomessa, vuokkiniemeläiset Pohjanmaalla jne.)?
- VI. Oliko olemassa erikoisia kiertokauppasukuja? Minkä nimisiä ja miltä paikkakunnalta lähtöisin?
- VII. Mitä tapauksia voitte mainita avioliitoista itäkarjalaisten kiertokauppiaitten ja suomalaisten kesken? (miehen ja vaimon kotipaikka sekä avioliittoon menoaika suunnilleen)?
- VIII. Keiden kiertokauppiaitten tiedätte muuttuneen paikallisiksi kauppiaksi (nimi, kotipaikka Itä-Karjalassa, missä paikallinen liike, milloin perustettu)?
- IX. Ovatko Itä-Karjalaiset käyneet kiertokaupalla muualla kuin Suomessa? Missä?
- X. Mitä uutta opitte Suomessa? Miten niitä toteutitte käytännössä kotiseudullanne?

D. Varsinaisen kysymyssarjan ulkopuolelta.

- I. Mistä sukunne perimätiedon mukaan on tullut asuinpaikalleen Itä-Karjalassa?
- II. Mikä on ollut syynä suvun sinne siirtymiseen?

Vastaajien huomioon.

1. Kysymyssarjan kysymyksiä ei ole tarpeen vastaussarjaa laadittaessa toistaa, Vaan vastauksen eteen voi asettaa kysymykseen liittyvän merkinnän (esim. B.II.1.)
2. On tärkeää, että jokainen kysymys huomioidaan siitä huolimatta, ettei kaikkiin mahdollisesti pystytä selvitystä antamaan. - - On selvää, että tiedot on annettava niin totuudenmukaisesti kuin se inhimillisesti muistin puitteissa on mahdollista.

3. Koska kysymysten joukossa on ehkä myös sellaisia, jotka eivät liity vastaajan omakohtaiseen kokemukspiiriin, on sellaisissa kohdissa mainittava, keneltä vastaaja mainitut tiedot on saanut tai jollei hän sitä muista, kuitenkin, että asian on muilta kuullut. Tämä oman muistitiedon ja muilta kuullun tarkka erottaminen on tärkeää, koska sen pohjalla voidaan päätellä tiedon luotettavuusaste (omakohtaiseen kokemukseen perustuvat tiedot varmempia kuin muilta kuullut).
4. Jos vastaajan mielessä on sellaisia itäkarjalaisten kiertokauppaan liittyviä asioita, joita kysymyssarjassa ei esiinny, olisi näistäkin syytä kirjoittaa (esim. johonkin kiertokauppiaseen liittyvät erikoismuistot, jonkun tukkukauppiiaan itäkarjalainen kiertokauppias-asiakaspiiri, joku itäkarjalaisen kiertokaupan hyväksi toiminut henkilö). – Yksityisten tapahtumien kertominen (esim. viranomaisten suhtautumisen yhteydessä) Voi luoda lisävaloa kysymykseen.

Puhtaaksikirjoittajan huomautus: Nämä muistiinpanot eivät Maiju Keynään muistiinpanoissa täydellisesti noudattele ”itäkarjalaisten kiertokauppaa koskevia kysymyksiä”-ohjeistusta. Kirjoitan alkuun sen kirjaimen tai numeron, minkä Maiju Keynäs on kirjoittanut. En kuitenkaan laita sivunumeroita näkyviin: ne saattavat sotkea enemmän kuin selventää. Ohjeistuksen kysymyksistä on kuitenkin hyötyä tämän haastattelun ymmärtämisessä: järjestys on jotakuinkin sama.

Muistiinpanoja on jälkikäteen korjattu. Korjauksien päivämäärän olen merkinnyt. Itsekin olen korjannut joitain kohtia. Korjauksen olen merkinnyt näkyviin.

Tuula Jekunen 2024

1955

Penttinen, lita

Penttinen lita 1890 (*Oli muistiinmerkitty 1881. Puhtaaksikirjoittajan korjaus mm. Irja Rämään tukeutuen.*)

1. Penttinen lita

o.s. Haurinen Iro

3. Penttinen Kalle (aviomies) 4.

1. Haurinen Timo isä 4

Mitrofanoff Aleksi 2–3

Outi täti, edellisen likeinen sukulainen

Riikolan Mikitän akka

Pikku Paavon äidin äiti

Pikku Paavon äiti Paro

2. Kalle Penttisen isä Tapani 3.

Remsu Konstu

Ontrola (kauppatalo Lamminpohja)

3. Outi-täti?

Haurinen Jaakko veli (nuorin)

Aleksis veli > ei muita veljiä

äiti 4.

4, Haurinen, Huotari isänisä

2 sisarta

Penttinen Iro/ lita o.s.Haurinen

Uhtuan Lamminpohja

23.IV 66 vuotta s.1890 (vuosiluku puhtaaksikirjoittajan korjaus)

Isä Timo Haurinen (kuoli kai 61–62-vuotiaana Karjalassa jo ennen pakolaisaikaa) kulki kaupoilla nuoruudessa Itä-Suomessa, myöhemmin Lohtajalla. Kun tuli kaupoilta, kutoi kalaverkkoja kotitarpeiksi. Kun toiset olivat sanoneet: Kylläpä on ahkera. Oli hän nauraen sanonut: No ei sitä miljonääriksi pääse jollei ahkeroi.

> jälkihuomautus: Vrt. Penttinen Kalle. Melko varmasti kutoi kalaverkkoja kauppamatkoilla kotitarpeiksi (kiireessä väärin) 9.9.81 ke

Aleksi Mitrofanoff kävi Uhtualla jonkun likeisen sukulaisen, mummun luona eli Outi-tädin luona. Oli niin alhainen mies silloin, kontti seljässä ja tuohivirsut jalassa kulki. Ei näytä ylpiältä eikä töyrältä. Oli oikein lapsi, mutta muistaa. Pikkuinen kontti, yhdest viilehyksestä (?) selässä.

Riikolan Mikitän akka, oli syntyisin Enonsuusta, mutta oli mennyt naimisiin Lamminpohjaan. Riikolan Mikitän akka oli Pikku Puavon äidin (Paro) äiti. - Satoja ja tuhansia kiertokauppiaita avusti. KP:n isä otti viime aikoina paljon tavaraa Aleksi Mitrolta. Konsta Remsu oli vähän äkeissään, kun rikas Tapani otti Jlästä (tarkoittaako Jyväskylää?) tavaraa. Ei kelpaa hänen tavarat, pitää Jlästä Aleksilta saada. Otti Jlästä kun sai halvemmalla.

Oli heittiöitä, jotka jättivät maksamatta ja ottivat toisesta paikasta tavaraa.

Emäntä muistaa, kuinka Mitro lähti tädin kanssa Ontrolaan vieraisille. Ontrola on sekatarakauppatalo Lamminpohjassa. Siellä myytiin vaatetta, ruokaa ym.

Uhtualla antoi köyhille rahaa 3–5 ruplaa (suuri raha 5 ruplaa) ja he rukoilivat Mitrolle siunausta. “Me äpärrukat ikkunasta katsoimme ja sanoimme: Miksi sillä on kesseli seläs. Vanhemmat sanoivat: Se on kyllä rikas, mutta se ei tahdo rikkauttaan näyttää vaan kulkee alhaisena.

Outi-täti oli ollut skiitassa, siuneksi ruumihia. Kun ruumis ulos vietiin, siunasi, pappi siunasi hautausmaalla. Oli kai staroviera, kun ei juonut kahvia, joi salaa vähän.

Kirjasta siunasi ruumiit. Hänellä oli kaksikin kirjaa, mutta vain toista käytti siunatessa.

Iita Penttisen nuorin veli Jaakko Haurinen kävi vähän aikaa kaupalla Kalle Penttisen isän kanssa, tämä yritti häntä kaupalle 2–3 vuotena. 19-vuotiaana meni I-maailmansotaan ja kaatui pian. Toinen Aleksi-veli haavoittui rinnasta ja 16 vuotta kitui kotona Uhtualla ja äiti hoiti. Kymminlinnassa ja Kotkzasa (?) koetettiin vielä parantaa, mutta ei auttanut. Iita Penttisellä vain 2 veljeä.

Isän isä Huotari Haurinen myös kulkenut kaupalla kai nuoruudessaan etelän puolella.

Ei ollut koskaan lapsuudessa hoppua, oli hupaisaa elämä. Hyvin vaatimatonta aikaa. Syntymäkodissa suurempi maanviljelys kuin Kallen kodissa.

2–3–4 lehmää Uhtualla tavallisesti

kun 8 lehmää jo suuri talo

3 lehmää oli syntymäkodissa, lampaita, kymmenkunta, vasikkaa ja hevonenkin aina kun äiti kotona, oli enemmän karjaa, kun tyttäret lähtivät pois, piti isän pienentää karjaa (3 tytärtä: äiti + 2 sisarta)

Penttinen Kalle 1888

1. Penttinen Kalle ent Afanasjeff

Haurinen o.s. Iro vaimo 18

Afnasjeff Tapani isä 3,9,10,11,12,17,18

Jarassima isänisä 19

äiti

sisar vain ei veljiä 19

“kasakka”

2. Partanen Mikko serkku

Kontti-Hennua(?)

Remsujeff Konstu 6,16,17

Mitro, Jlä 17

Ruuskanen Tre 17

3. Halosen leski

“Kolmipeukalainen”

4. 5.Louhikoski

5. 9.Tapaninpoika, Tapanin Kalle

6. 11.Bobrikoff

7. 13.Väärälän Janne eli Ketolan Janne

8. 13.Haurinen Timo appi, “Pitlen/Pitten (?) Timo” karj.

9. 14. Remsu Jooseppi, Ryssän Joopi”

10. 15. Lindrot, kai ruots,

Kiekki Jussi,

Sahharoff (Pietari)

11. 16. Tattarit

Lassila-Tikanoja Vaasa

Rovaniemen kauppayhtiö R-niemi

Alanne lisak 17

joku repolainen edustajana (Pietari)

12. 17.Tanner-Manner

13. 18.lita? äidinäiti, Louhikosken emäntä

14. 19. Jamaset

Jamanen Poavila,

Jamanen Triihvo,

Isänisän (Jarassima) vaimo, >sisaruksia

Feodor ainoa setä

Maria o.s.Partojeff äiti

Partojeff likka äidinisä

edellisen vaimo Tervolasta äidinäiti 20,21

15. 19. Partojeff likka:

Maria > Kalle

Mikko > Santeri

Samppa > Jenny Louhikoski

16. 20. Tikkanoffin isä

Jukkasjärveltä edellisen vaimo

A.

Penttinen Kalle ent (Ahvanasieff)

Meltaus, Unari, Uimaniemi

1.3.1889 (Päivämäärä oli merkitty 14.3.1888. Puhtaaksikirjoittaja T.J.2024 korjasi Irja Rämään tukeutuen)

Uhtua, Lamminpohja, Pönttiälänvaara

1903 ensi kertaa kiertokaupalle, kiersi koko nuoruuden ajan, pyörein luvuin nelisenkymmentä (40) vuotta

n.19-vuotias noin v. 1909 vaimo Iro o.s. Haurinen Uhtuan Lamminpohjan jokirannasta

Pakolaisaikana asui Sinetässä vuokralla 4 vuotta, sitten perhe muutti Uimaniemeen. Perheasunto päämajapaikka. Paikalliskauppa, vaimo möi kotoa, itse kiertokaupalla.

Vähän ennen talvisotaa lopetti kiertokaupan

B.

I. Oli koulussa yhden talven Kittilän Alakylässä, ehkä 11-vuotiaana

Isävainaja Tapani Jarassimanpoika Ahvanasieff kulki Kittilän puolella kiertokaupalla ja vei Kalle Penttisen sinne kouluun

II a) 1903 syksyllä, kuten aina tavattiin tulla

b) äiti ja sisar ja "kasakka"

2) Isä otti mukaansa, kun kertoja halusi. Ei tiukka toimeentulo kotona, Mutta halu veti poikaa

3) Aluksi kiersi Kittilässä ja Sodankylässä, joskus Ylätorniolla. Koko ajan nämä paikkakunnat.

3 a) Uhtuan Lamminpohjasta Kuusamon tietä (Mikko Partanen Kalle Penttisen serkku)

I kerta 1899 tai 1903:

Uhtuan Lamminpohjasta hevosella Malviainen venhe Pistojärvi kävellen Suvanto kävellen Kiimaisvaara kävellen Kouttiin. (Koutti - Hemmon talo) ensimmäinen talo Suomen puolella 5 km kävellen Multilaisen kylä veneellä koko matka Kuusamon kirkolla kievarikytyi n. 30 km Haatajankylä veneellä Posio ≠ kävellen Pernun kylä kävellen Suorsa kävellen 2 pk Autti

Toisin ajoin Pernun kylästä Korojokea veneellä Auttikönkäälle asti.

Autti veneellä Kemijokea Rovaniemeen saakka, isän hevosella Kittilään. Sinetästä lähdettyä myytiin pitkin matkaa Kittilää kohden kuljettaessa. Isä piti kesän ajan jonkun talon laitumella Rovaniemellä hevosta.

Hyrystä ostettiin suuret jaalat (maksoi 50–60 mk ja ne myytiin Oulun seuduilla). 28–30 miestä niihin mahtui, niistä saatiin 10–15 mk harvoissa tapauksissa 20 mk

Toisina talvina Vuokkiniemen kautta Hyryyn reittiä Ouluun ja Oulusta Rovaniemelle Junalla.

Pääasiassa Kuusamon kautta Posiolle ja sieltä veneellä Kemijokea myöten Rovaniemelle ja maantietä Kittilään. Rovaniemeltä asemalta Tavara. Sinetässä kortteeripaikka Tarsaranta ja sinne vietiin tavarat. Isä (Tapani) osti Jyväskylästä Mitrolta ja Tampereelta Ruuskaselta, niihin aikoihin, kun Kalle Penttinen aloitti kiertokaupan.

Sinetässä oli suuri kauppias Konstu Remsujeff, jolta myös ostettiin tavaraa. Remsujeffiltä ottivat monet tavaraa, joista toiset kulkivat laukkuja kantaen, toiset hevosilla, toiset poroilla.

Kertoja tullut kymmeniä kertoja Hyryn reittiä. Oulussa yövyttiin Halosen lesken luona, joka oli karjalaisten yöpymispaikka.

Samat miehet soutivat (4 miestä) ja pitivät perää (1 mies) n. 2 tuntia ja sitten vaihdettiin. Toiset vanhemmat vaihtoivat määräpaikoissa, toiset määrääjän kuluttua. Kun Kalle Penttinen kerran tuli tätä reittiä oli tapahtumaisillaan onnettomuus, vene kaatumuullaan valuutellen koskenlaskijan laskiessa koskea, kun oli tukkiruuhka

c) Isän ja muitten uhtualaisten kanssa. Kalle Penttinen muistaa miehen, joka oli palvellut 25 vuotta sotaväessä. Häntä kutsuttiin Kolmipeukaloiseksi Uhtuan Hämeenkylässä.

e) Rovaniemelle meno kesti useampia päiviä, kaksikin viikkoa:

YÖPAIKAT

I	Malvinen -----II-----III-----IV-----
II	Pulojärvi
III	Suvanto
IV	Kiimasvaara
V	Miltilain
VI	Muosalmi
VII	Kuusamo (välistä Tolpanniemessä)
VIII	Haataja
IX	Riihiniemi
X	Posiolla usein Perälässä
XI	Pernun kylässä Koppilan tai Aartolan talossa
XII	Suorsan kylässä

- XIII Autissa
vielä ennen Rovaniemeä 2:kin yötä
- XIV Viirinkylässä
- XV Oikaraisen kylässä sitten päästiin Rovaniemelle

Eväitä syötiin ja taloista ostettiin kahvia ja maitoa, kalakeittoa

Yöpymismaksua juuri ei, mutta ruuasta maksu.

III Juhannukselta lähdettiin Rovaniemestä Karjalaan kuten yleensäkin

Paluumatka kului nopeammin 5–6 päivää, kun oli valoisa aika. Samoja teitä yleensä palattiin.

Kyllösen taloon asti jonkin matkaa veneellä ja Kyllösen talosta Hyryyn veneellä

”Lapin miehet” kulkivat yleensä Kuusamon kautta takaisin samalla pelillä kuin tultiin.

IV Joka kesäksi Karjalaan kun raja oli auki

I Maailmansodassa oli 3 vuotta (Louhikosken kanssa yhtä aikaa meni yhtä aikaa palasi)
Itävallan rintamalla

V 2 reittiä (ks. edellä)

- VI Kittilä (osittain)
Rovaniemi (osittain)
Sodankylä (osittain)
Ylitornio

Missä ei maantietä, laukku selkään

Vain Kittilään ja Sodankylään oli Rovaniemeltä maantiet, kun aloitti kaupan. (Unarin tietä ei ollut)

Sinetässä Remsujeff pääpaikka, jonne tultiin 3–4 viikon kuluttua, siellä voi olla yötä, sinne sopi yhtäaikaan 20 - 30 miestä.

Yöpymispaikat kauppakierroksella tulivat vakituisiksi.

Pääasiällisin kauppareitti:

Sinettä

- Lohiniva välistä poikettiin Lohinivasta
Juustovaaraan: Kulsten
ja Taapajärveen: Raveli

ja Ruokojärveen:Vaara

ja Paarmajärveen: Vanhatalo

Kinisjärvi Kantola

Molkojärvi: Kenttävaara ja Vierelä

Maunojärvi: Maunuvaara

Kierinki: Hietala

Uimaniemi: Aapola

Luusua: Hyvälä

Sassali: Pääkkö (*Kalle Penttisen pojan Timon vaimon kotipaikka, Puhtaaksikirjoittajan huomautus T.J.2024*)

Syväjärvi: Aikio

Hinganmaa: Kulupakka (*Puhtaaksikirjoittaja T.J. korjasi 2024 oli Hinkanmaa*)

Riipi: Ollila

Vaalajärvi: Autio

Sodankylä tai

Sattanen: Kiuru Juhon talo

Petkula: Lampela

Moskuvaara: Ananian Talo

TAKAISIN

Jeesiö: Lakso (*Puhtaaksikirjoittaja T.J. korjasi 2024, oli Isiö*)

Tepsankylä: Mantovaara

Kelontekemä:Lassila ja Vuolle

Ahvenjärvi: Ahvenheikin talo

Kuusajärvi: joku metsävahdin talo

välistä Kittilän kk: Välitalo

välistä Kaukosen kylään Vaaran taloon, jossa koulupoikana kortteeria

välistä Kaukosen kylään Vanhalan taloon

(joutui 2–3 yötä yöpymään)

Alakylä: Jääski ja Vaara

Helpinkylä: Autioniemen talo

Lohiniva: Alaniemen talo

Sinettä

Yöpymispaikat etupäässä maanviljelystaloja.

Ruoka taloista hevoselle ja miehelle.

Ruoka halpaa 25–35 p. ateria, kun tuli kiertokaupalle, hevosen ruuasta 1 mk tai 1 mk40p

5.

Aivan alussa isän kanssa kahtena talvena, sitten omin nokin koko ajan.

Tarina 1.

Aluksi kovin ujo. Osmankylässä, Vierelän talossa seisautui ovensuuhun ja siellä pyysi yösjää. Kysyttiin: Kenen poika? Vastaus: Tapanin poika. Siihen: Kyllä kortteeri annetaan ja porokin viedään metsään. Poika rupesi itkemään, kun niin hyvin ja höylysti kohdeltiin ja luvattiin yösjä ja jännitys laukesi. Sitten oli jo rohkeampi.

Tarina 2.

Kun kertoja oli vielä isän seurassa, isä määräsi Molkojärven kylässä, livarintalossa, että kertojan piti lähteä yksin rihkamakaupalle. Pieneen hylkeennahkalaukkuun pantiin rihkamaa, kertoja häpesi pientä reppuaan eikä olisi halunnut lähteä, mutta isä ei antanut perään. Naapuritalon isäntä oli kortteeritalossa ja lähti edeltäpäin sanomaan emännälle, että pojalta pitää ostaa ja antaa kahvia ja emäntä käski avata repun ja osti aika paljon tavaraa, muissakin taloissa ostettiin ja hyvällä mielin poika palasi kortteeritaloon. Kyselivät, kenen poika, isä kaikille tuttu.

Koko kauppa-ajan kertojaa sanottiin Tapanin Kalleksi.

6.

Aluksi: jalan, siellä missä ei päässyt kulkemaan hevosella ja silloin hevonen jätettiin johonkin taloon. Lumettomana aikana maantietä Kittilään.

Lohinivasta Kinisjärveen ja sieltä Molkojärveen ei päässyt lumettomana aikana kuin jalan reppua kantaen.

Römppäaikana oli palkollisten vapaaviikko. Silloin oli kova kiire syrjäkyliin, kun palvelijat tulivat kotiin ja olivat saaneet tilinsä. Tällä viikolla palvelijat valmistivat vaatteita (pukuja ym.) itselleen ja tarvitsivat kangasta sitä varten.

Talvella hevosella isän kanssa. Isä osti Kalle Penttiselle poron, kun tämä yksin lähti. Ehkä kolme vuotta porolla, sitten isä osti hevosen. Koko ajan hevosella, möi ja vaihtoi hevosia, ei siis samalla hevosella.

7.

Ei pelätty enää viranomaisia. Bobrikoffin ajan vainoa ei tuntunut täällä pohjoisessa.

Isältä oli viety reppu monta kertaa.

8. ks. edellä

Erilaisia kankaita. Rihkamaa (korjaus 25.7.81), erilaisia huiveja ja muuta kappaletavaraa. Savotoissa ostivat housuja ja paitoja, kintaita ym.

9.

Isä kuljetti sumptsassa ei nyytissä kävellessä. Reessä murissa? nyyteissä, rattailta samoin.

Rihkamalaatikko(lokerollinen) rihkamalle, ei kävellen kuljettaessa. Kamferttia oli rihkaman joukossa samoin värilappuja ja terveystuolia.

Venäläiset ketunmyrkyt olivat hyviä, niitä tuotiin Pietarista ja toisten kiertokauppiaitten kerrottiin niitä myyneen.

10.

Pään alla liivin taskussa lompakossa.

11.

a) Tinkivät kovasti. Kun oikein tutuiksi tulivat, väheni tinkiminen.

b) Isä osasi vähän lukea ja kirjoittaa, isä oli kulkenut kiertokaupalla Viitasaarella nuoruudessaan. Kalle Penttinen osasi myös päässälaskua esim. kertotaulun osasi hyvin ja kynälläkin osasi laskea. Isä käytti aina helmitaulua.

c) Antoi, piti antaa. Toiset maksoivat seur. kierroksella, toiset myöhemmin ja toiset jättivät kokonaan maksamatta. Siitä ei seurannut oikeudellisia toimenpiteitä

d)/e) Nahkoihin (metsä ja kotieläimienkin nahkoja vähän) vain lumppuihin

ei jouhia

ei sikoja pohjoisessa silloin

lintuja

ei naisten hiuksia

alkuaikoina vietiin metsänahkat Funkuun (*Epäselvä Paikan nimi. Puhtaaksikirjoittajan huomautus T.J.2024.*) myöhemmin Rovaniemen markkinoille,

Alussakin muut paitsi metsänahkat vietiin Rovaniemen markkinoille, ei muille markkinoille.

Jotka Torniojokilaaksossa kulkivat, veivät Tornion markkinoille.

12.

Ennen ja jälkeen I maailmansodan Tilasivat turkkeja isännille ja talojen tyttärille. Tapionkylässä Väärälän Janne (=Ketolan Janne), joka teki turkkeja ja miesten pukuja. Isännät tilasivat myös valmiita pukuja. Puvun teko silloin 10–12 mk. Oli sellaisiakin huonompeja räätäleitä, jotka tekivät 6–7 mk:lla

13.

Ei kiertänyt pyhisin

Savottapaikoilla voitiin myydä pyhisinkin.

Vapaa-aikoina levättiin, käytiin naapuritaloissa jutustelemassa.

Kertojan vaimon isä Uhtualta Lamminpohjasta Timofej (Puhtaaksikirjoittajan huomautus: Hyvin epäselvät muistiinpanot tässä kohden. Kirjoitin nimen oman tietoni pohjalta. T.J. 2024) Haurinen (Sitten Timoksi nimitettiin Karjalassa) kulki kaupoilla nuoruudessa Loimaan puolella vanhempana Lapissa. Hänellä repussa verkonteelmä ja kutoi vapaa-aikoina verkkoja kotitarpeiksi,

14.

a) Ei hankauksia

b) Kirkonkylien kauppiassa kateutta, eivät antaneet kaupan lähellä aukaista kuormaa.

c) Kaikenlaista väkeä, mutta suurin piirtein ystävällistä. Savotoilla saattoi olla joku pahempikin. Majapaikoissa talonväki vei suojaan hevosen.

d) Tapanin Kalle. Joskus joku matkoilla puhui ryssästä Kalle Penttisen kohdalla. Jooseppi Remsusta (huom!) ei käytetty muuta nimitystä kuin "Ryssän Joope"

Ennen maailmansotaa kävi melkein joka talvi Vuomaselän poroaidalla (poroerottelu). Porot kerättiin (useinkin tammikuussa) yhteen ja eri talot ottivat omansa. Silloin oli paljon lappalaisia kerääntynä, se aika oli lappalaisille kuin juhlaa. Kun tapasivat toisensa ja se kesti 5–6 päivää ja silloin meni kaupan Lapin tavaraa (saalia, lapinsinistä sarkaa, verkaa, lehtitupakkaa, puukkoja, miesten villapaitoja). Perillä talvisin siis vain viikon verran. Ei maanteitä silloin, sinne mentiin hevosella ja reellä. Usein oli kertoja ja joku toinen hevosen kanssa. (kummallakin oli oma kuorma) Ei enempää kiertokauppiaita, oli pitkä ja vaivalloinen matka.

VII

Oli paljon kiertokauppiaita Kittilän ja Sodankylän seuduilla.

VIII

Markkina-aikana ja juhla-aikoina viikonkin viipyi. 1 mk 40 p päiväraha. Saimme ruokaa 3 kertaa päivässä ja kahvit. Pyykistä perittiin keväällä kaikkiaan 5 mk. Pyykit pestiin, samassa sai olla niin paljon kuin halusi.

Juhlien aikaan (joulu), markkinat. Tultiin yhtä aikaa, 2-6 saattoi tulla yhtä aikaa, ei sopimusta yhtä aikaa tulemisesta tavallisina aikoina

Käytettiin nimitystä "tulla liittoon"

Kun kokoonnuttiin yhteen, juteltiin kauppakokemuksista: paljonko on saatu kaupan, hevosten vaihdosta jne.

Kun karjalaiset tultiin suuremmissa joukoissa (25–30 miestä veneessä) kerrottiin majapaikoissa tarinoita. (Paikalahdesta oli starinankertoja, satuja). Ollut, kun kertoja kulkenut vesireittiä - Oli Uhtuallakin hyviä tarinankertoja (Kiekki-Jussi) Ei kulkenut kiertokaupalla)

X

Rovaniemen markkinoilla pääasiassa

Oulun markkinoille syysmarkkinoilla, kun Karjalasta tultiin.

Sieltä osti kiertokauppatavaraa ja osti hevosiakin omiksi tarpeiksi.

Rovaniemen markkinoilla myytiin maalaistuotteita ja ostettiin kiertokauppatavaraa. - Aluksi Haaparannalta Lindrot (kai ruotsalainen) osti eniten, maksoi parhaat hinnat. Sitten tattarit ostivat ja etelästä myös nahkakauppain edustajia. Markkinoilla ei myyty kiertokauppatavaraa. Oli joku sellainen itäkarjalainen kiertokauppias, joka möi kiertokauppatavaraa. Ja myös Pietarissa olevien liikkeitten edustajia (mm. Sahharoff) Joku repolaissyntyinen oli myös Rovaniemen markkinoilla pietarilaisen liikkeen edustaja. Rovaniemen markkinat olivat suuret: säästettiin nahkat siellä myytäväksi.

Kertoja ei itse ole käynyt (*epäselvä nimi?* T.J. 2024) – markkinoilla

Konstu Remsu kävi (*epäselvä nimi?* T.J. 2024) – markkinoilla

XI

Aluksi Konsta Remsujeffiltä yli 10 vuoden ajan ainakin. (Tilasi Vaasasta Lassila-Tikanojalta)

Sitten Rovaniemeltä Rovaniemen kauppayhtiöltä

Vähemmässä määrin muualta, esim. lisäksi Alanteelta.

Mitro on auttanut monta tyhjää miestä kaupan alkuun.

Aluksi isä osti Ruuskasesta, sitten Alanteelta ja väliin Konsta Remsujeffiltä. Kun tuli maailmansodat, joutui hänkin ostamaan velaksi. Remsu pyytämättä antoi 13 000 mk ja käski ostaa hyvän hevonen, millä lähteä kaupoille syksyllä. Joulun aikoihin pystyi maksamaan koko velan. Aluksi kokonaan velaksi, sitten myöhemmin käteiselläkin, joskus pelkällä käteisellä.

Kalle Penttinen osti Ruuskaselta, myöhemmin jonkin verran Tanner-Mannerin liikkeestä tilaamalla (kauppaedustajat).

XII (liittyy aikaisemman vihkon sivuun)

Joka kesä kävi kotona, joskus joulunakin. - Isä kävi säännöllisesti joulunakin kotona. Kirjeellinen yhteys, vaimo osasi lukea ja kirjoittaa (vaimo käynyt vierailemaan koulua ja joku tuttu opetti suomeksi lukemaan ja kirjoittamaan) Vaimo kirjoitti Kalle Penttiselle.

Rahaa ja tavaraa kiertokauppiaitten mukana. Isä Tapani tilasi Oulussa ilmestyvän Kalevan, mutta sitä oli vaikea saada postista.

Posti kulki Venäjän kautta. Kun Raatteen kautta tuli, meni nopeammin posti. (Kopioitu epämuksavalta paperilta 24.1.1959 Maiju Keynäs)

Äidinäiti (*katso alla sukuselvitys*) oli hyvä lukemaan. Opetti kertojan ja Louhikosken emännän lukemaan.

Puhtaaksikirjoittajan huomautus: Sukuselvitys Maiju Keynään muistiinpanoissa sekava. Yksinkertaistin sen näin muistiinpanojen ja tietojeni nojalla T.J.2024

likka Pardojeff ja vaimo Tervolasta: Susanna Ulrika Iida Ollintytär Harjuniemi

Heidän lapsensa Mikko, Samppa ja Mari.

Lapset puolisoineen (*Puhtaaksikirjoittajan huomautus: heidän tässä yhteydessä mainittu lapsensa*):

Mikko ja Irina (Andronovna) > Santeri

Samppa ja Jevgenija (Tichanoff) > Jenny myöh. Louhikoski

Mari ja Stepan Gerasimovits Afanasjeff > Kalle Penttinen

Isän isä Jarassima on kai kulkenut kaupalla Jamasten kanssa Etelä-Suomessa. Isän isän vaimo vanhojen Jamasten (Poavalin ja Triihvon) sisar. - kai Viitasaaren seuduilla.

Ei veljiä vain sisar.

Isällä yksi ainoa veli Feodor kulkenut Viitasaaren seudulla kaupalla.

Äidin (Maria o.s. Partojeff) isä likka kulkenut kaupalla Tervolassa (Tervolasta vaimo likalla)

Tikkanoffin isä (Jukkasjärveltä emäntä) kulkenut Ruotsissa kaupalla. Rohn? kylästä joku

D. I.

Suomesta siirtynyt, ei muista mistä.

Äidin isällä ollut suomalainen nimi likka

Äidin äiti elohopeasta näki, missä oli kadonnut elukka. Pani teevadille. Halkasi sen ja siitä katsoi. Jyväskylästä ja Enonsuusta käytiin kysymässä kadonneita tavaroita.

Seuraava hyvin epäselvällä käsialalla kirjoitettu. Seuraava osin tulkittu sopimaan ajatukseen Puhtaaksikirjoittajan huomautus T.J.2024

Kertoja pyysi usein katsomaan vieläkö isä oli Suomessa ja ämmö tiesi elohopeasta sen. Kerran sanoi, että -- heti kotiin, - - tulosta, ja ehkä puoli tuntia oli kulunut, kun hän tuli.